

Verslag casus Bûtenfjild

SKB-project De meerwaarde van bodem

projectnr. 161556

revisie 00

23 juli 2007

Verslag casus Bûtenfjild

SKB-project De meerwaarde van bodem

projectnr. 161556
revisie 00
23 juli 2007

Consortium

Jitske Stavenga, provincie Fryslân
Roelof van Zanden, Tropad
Angélica van der Heijden, Oranjewoud
Rianne van der Veen, Oranjewoud

datum vrijgave

23-7-07

beschrijving revisie 00

concept, H5 nog aan te vullen

goedkeuring

drs. R. J. van der Veen

vrijgave

lr. A.G.H. van der Heijden

	Inhoud	Blz.
1	Inleiding	2
1.1	Context, betrokkenen en doel	2
1.2	Verloop en verslaglegging casus	3
2	Beschrijving en invulling van de casus	4
2.1	Situatie	4
2.2	Doel casus	4
2.3	Betrokkenen	5
2.4	Bodemboodschap Bûtenfjild	5
3	Workshop 1: Verkenning speelveld Bûtenfjild	6
4	Workshop 2: Aanslingeren speelveld Bûtenfjild	8
5	Ervaringen uit casus Bûtenfjild	10
6	Acties en afspraken tijdens uitvoering van deze casus	11
	 Bijlagen	
1.	Agenda startoverleg	
2.	Kopie van de flappen uit startoverleg van 22-9-06	
3.	Samenvatting actorenanalyse uit startoverleg van 22-9-06 + aanvullingen workshop 1	
4.	Presentatie Schoon Bûtenfjild - het eiland	
5.	Deelnemers workshop 1	
6.	Programma workshop 1	
7.	Verslag workshop 1 van 13-11-2006	
8.	Artikel Bûtenfjild voor Milieuruitmtespecial (uitgave Oranjewoud)	
9.	Deelnemers workshop 2	
10.	Programma workshop 2	
11.	Verslag workshop 2 van 13-2-2007	

1 Inleiding

1.1 Context, betrokkenen en doel

Deze casus is onderdeel van het SKB-project 'De meerwaarde van bodem. Het voor het voetlicht brengen van het belang van bodem' (zie definitief projectplan van 22 december 2006, SKB-nummer PP6314). In het voorliggende verslag zijn de activiteiten in deze casus vastgelegd.

Vanuit het consortium werken de volgende personen aan deze casus:

Organisatie	Betrokken personen	Rol in het consortium
Oranjewoud	<ul style="list-style-type: none"> • Angélica van der Heijden • Petra Oostendorp • Rianne van der Veen • Roelof van Zanden (Tropad)	<ul style="list-style-type: none"> • projectleider & expert bodembeleid & procesadviseur • techniekaanbieder bodembeleid & procesbegeleider • assistent organisatie en verslaglegging workshops • moderator
Provincie Fryslân	<ul style="list-style-type: none"> • Jitske Stavenga • Nynke Blijham-Blanksma • Linda de Boer	<ul style="list-style-type: none"> • eindgebruiker

Het doel is om ervaring op te doen met:

- het formuleren van de meerwaarde van de bodem (bodembodschap);
- het begrijpen van het speelveld van plan- en besluitvormingprocessen;
- het onderkennen van de belangen 'aan de andere kant van tafel': erkenning geven voor datgene wat speelt in het speelveld;
- het uitdragen van de bodembodschap.

Het resultaat van 'de praktijk' is:

- voorbeelden van concrete bodembodschappen uit de casussen;
- voorbeelden van actorenanalyses (wat drijft de verschillende actoren);
- afhankelijk van de case een invulling van de rol van het bodembelang (Is het toonbaar afgewogen?, wat zegt besluit of plan over bodem?);
- afhankelijk van de case een beweging in het speelveld (partijen), ondanks eventuele belemmeringen door bodemproblemen;
- ervaringen waar je tegenaan loopt in communicatie.

1.2 Verloop en verslaglegging casus

Dit SKB-project levert een bijdrage aan deze casus door het voorbereiden en het organiseren van twee bijeenkomsten van de publieke belanghebbenden (workshops). De bijeenkomsten worden door het consortium voorbereid en hebben als doel de partijen in beweging te brengen en op de hoogte brengen van de meerwaarde van de bodem (bodem niet per definitie als een probleem zien maar als een kans). Hierin zal ondermeer met behulp van het verandermodel het groepsproces geleid worden, zodat alle publieke partijen hun mening en ideeën durven laten horen. Het is een opstapje naar het in stelling brengen van bestuurlijk vaandeldragers.

Dit document is een doorlopend verslag van deze casus, waarin alle relevante informatie vastgelegd wordt. In de onderstaande tabel is aangegeven welke activiteiten uitgevoerd zijn en in welke hoofdstukken de resultaten zijn verwerkt.

Gedaan:	Resultaten verwerkt:
<ul style="list-style-type: none"> • SKB-voorstel definitief • Startoverleg 22-9-06 • Symposium Bodem en RO, 25-01-07 • Workshop 1, 13-11-06 • workshop 2, 13-2-2007 • benoemen ervaringen	<ul style="list-style-type: none"> • H1 en H2 • H2 (actorenanalyse) • H3 resultaten workshop 1 • H4 resultaten workshop 2 • H5 • bijlagen

2 Beschrijving en invulling van de casus

2.1 Situatie

De komende jaren zal de Ecologische Hoofdstructuur in Fryslân worden voltooid c.q. uitgebreid. Landbouwgrond, eens gewonnen uit moeras, zal aan de natuur worden teruggegeven. De laatste schakel van de noordelijke natuurgebieden, het Bûtenfjild, moet de komende tien jaar worden ontwikkeld. Hiervoor heeft de Gebiedscommissie Bûtenfjild een plan opgesteld en vastgelegd in een Gebiedsvisie. Zoals het nu lijkt kunnen de eerste werkzaamheden in 2006 van start gaan. Er gaat dus wat gebeuren in een landelijk gebied met een maatschappelijke relevantie.

In het gebied, maar juist buiten de plannen die in de eerste tranche zullen worden aangepakt, liggen vuilstorten die een grote belemmering voor de gebiedsontwikkeling vormen. Alom leeft de wens om de vuilstorten aan te pakken, zowel op provinciaal als op gemeentelijk niveau, maar ook bij de eigenaren en bij de boeren die hun koelen weiden op de vuilstorten.

Er zijn meerdere belanghebbenden, "iedereen" wil wel wat. Maar men is tegelijk bang in een lang en duur traject terecht te komen, die, naar een aantal betrokkenen vrezend, bijvoorbeeld de aangrenzende landinrichting zou kunnen vertragen. Onzekerheid voert de boventoon, men is met deze gang van zaken niet bekend, want dit is geen traditionele landinrichting en men 'kijkt naar elkaar' wie als eerste zou moeten beginnen.

Tot nog toe is het op één lijn krijgen van de publieke partijen, ondanks een aantal pogingen, nog niet van de grond gekomen. De bodemboodschap lijkt niet over te komen. Vragen hierbij zijn: wat vertel je aan de betrokkenen, hoe doe je dat, hoe kom je uit een ogenschijnlijke impasse, wat triggert de partijen om in actie te komen? Dit sluit precies aan bij het verandermodel (§ 7.3 uit het SKB-projectplan): zoek de oplossing niet alleen in een technisch plan maar zet de betrokken partijen in beweging door aansluiting te zoeken bij hun beleving en ambities.

De provinciale afdeling Bodem is niet de daadwerkelijke trekker, maar wel de motivator en vervult binnen deze case de rol van facilitator. Zij staat voor de opgave om de betrokken partijen te stimuleren en te helpen om gezamenlijk tot een oplossing te komen en eventueel aan te kunnen haken bij het ILG-spoor. De uitdaging is om de belanghebbenden de storten en de daarmee samenhangende bodemverontreiniging niet als onoverkomelijk probleem te laten ervaren, maar als een 'neembare vesting'.

Het is mogelijk dat er in de uitvoeringsfase van deze casus voor een soort Privaat-Publieke Samenwerkingsconstructie (PPS) wordt gekozen.

In de presentatie van Dienst Landelijk Gebied, opgenomen in bijlage 4, is een impressie gegeven van de situatie in het Bûtenfjild, waarbij een voorstel is gedaan voor een mogelijke oplossingsrichting.

2.2 Doel casus

Vanwege de grote rol die de publieke partijen in dit gebied spelen, is het zaak in eerste instantie de publieke partijen op één lijn te krijgen, zodat met een bepaalde openheid en op basis van een zeker vertrouwen de (on)mogelijkheden van het gebied en de partijen verkend kunnen worden (speelveld). Daarna kunnen de private partijen benaderd worden.

Dit op een lijn krijgen van de publieke partijen proberen we op ambtelijk niveau (scope van de casus). Daarbij willen we ook een bestuurlijk vaandeldrager in stelling brengen. Als we dat bereikt hebben, hebben we een draaipunt/go-moment gecreëerd (als opzet naar bv een PPS-constructie voor gebiedsontwikkeling).

2.3 Betrokkenen

In het startoverleg van 22-9-06 hebben we een actorenanalyse gemaakt. De aantekeningen staan op de kopie van de flap in bijlage 2. In bijlage 3 is het in een tabel samengevat.

We hebben de veronderstelling dat iedereen wat wil met de gebiedsontwikkeling en willen kijken hoe dat kan en wie wat daaraan kan bijdragen. Beeldspraak: we zitten nu op de bus te wachten: wanneer komt 'ie?, wie zit er in de bus?, waar gaat 'ie heen?

Er is (blijkbaar) geen opdracht om dit gebied te ontwikkelen; er loopt geen formele procedure waarin de ontwikkeling van dit projectgebied hoort. De uiteindelijke opdracht voor het speelveld zou moeten gaan zijn 'ga het gebied ontwikkelen en ruim de storten op'. Maar nu eerst ligt de taak voor 'samen op één lijn komen en zorgen dat die opdracht er komt'. Een opdrachtgever zou GS kunnen zijn. Bij de voorbereiding van workshop 2 heeft het consortium de volgende vragen:

- Hoe zit het met het prestatiecontract van de provincie en DLG en wat staat erin?
- Hoe staat het met de intentieovereenkomst?

Op basis van deze actorenanalyse blijft de vraag: is bodem wel het grootste obstakel in dit speelveld?

2.4 Bodemboodschap Bûtenfjild

Het vertrekpunt is dat het gebied Bûtenfjild ontwikkeld zou moeten worden en dat we daar de bodemboodschap voor het voetlicht willen brengen.

Een opzet voor de specifieke bodemboodschap voor dit gebied:

- wat zijn de kansen die de bodem kan bieden voor de gebiedsontwikkeling
- wat zijn de aanknopingspunten voor de partijen.

3 Workshop 1: Verkenning speelveld Bûtenfjild

Doel

In de eerste workshop gaan we samen met de partijen:

- elkaar (beter) leren kennen;
- wederzijds begrip oogsten en daarmee een eerste aanzet voor samenwerken geven;
- de actorenanalyse aanvullen en verfijnen;
- de belemmeringen en blokkades benoemen;
- de (on)mogelijkheden verder in beeld brengen.

⇒ het is dus geen technisch overleg!

Aan de workshop hebben de volgende partijen deelgenomen: provincie Fryslân (afdeling Bodem en Landelijk Gebied), gemeente Dantumadeel, Dienst Landelijk Gebied, Domeinen, Wetterskip Fryslân, Gebiedscommissie. In bijlage 5 zijn de namen van de deelnemers opgenomen.

Het programma van de workshop is weergegeven in bijlage 6.

Vorbereiding workshop

De workshop is voorbereid door de provincie Fryslân, Tropad en Oranjewoud. In onderstaande tabel zijn de rollen van deze organisaties in de voorbereiding en de workshop weergegeven.

Organisatie	Naam	Rol
<i>Consortium</i>		
Provincie Fryslân	Jitske, Nynke	<ul style="list-style-type: none"> • deelnemer • aftrap als initiatiefnemer • werkvormen bedenken • werkvormen begeleiden • 'rechterhand voorzitter' tav de relationele aspecten en het groepsproces tijdens bijeenkomst • voorbereiding • voorzitter: procedure en inhoud • voorbereiding • notulist: verslaglegging
Tropad	Roelof	
Oranjewoud	Angélica Rianne	

Resultaat

Op basis van de gesprekken en discussies die tijdens de workshop zijn gevoerd kon de actorenanalyse (waarvoor tijdens het startoverleg een voorzet is gedaan) worden aangevuld (zie bijlage 3). Het resultaat van de workshop is beschreven in bijlage 7. Dit verslag is verstuurd naar de deelnemers. Onderstaand zijn onderdelen uit het verslag opgenomen.

Marieke Koopman (SKB) heeft op basis van deze workshop een artikel geschreven (opgenomen in bijlage 8).

Tijdens de workshop is de situatie rond de ontwikkeling van het Bûtenfjild besproken via de twee sporen van het Verandervizier:

1. Hoe?
  - Waar loop je tegenaan in de samenwerking?
  - Wanneer zou het project voor jou persoonlijk een succes worden? Welke ambitie heb je dan kunnen waarmaken? waar haal jij dan de energie uit?
2. Wat?
  - Wat is ervoor nodig om het project verder te krijgen?
  - Wie zou dan welke rol moeten vervullen?

In twee groepen zijn bovenstaande vragen besproken, wat heeft geresulteerd in de volgende conclusies:

Ad 1. Hoe? = Beleving en ambities

1. *Waar loop je tegenaan in de samenwerking?*
  - gebrek aan gemeenschappelijke visie
  - onduidelijkheid over rollen/posities/wat wel mag en wat niet
  - nieuwe mensen in project: kennisgebrek
  - onduidelijkheid over status/omvang vuilstort
  - communicatie niet goed/niet breed genoeg
  - druk van prestatiecontract: zonder draagvlak pakt DLG project niet op
  - voor vuilstort geen financiering of draagvlak, niet haalbaar (segmentering van het contract)
2. *Wanneer zou het project voor jou succesvol zijn?*
  - integrale oplossing
  - plannen met draagvlak die realiseerbaar zijn
  - helderheid over richting (rust in gebied)
  - grond verantwoord kunnen afstoten
  - ongestoord je taken uitvoeren (zonder nadelige effecten van de verontreiniging)
  - optimaal bodemgeld inzetten t.b.v. maatschappelijke ontwikkeling
  - duidelijkheid over:
    - wenselijkheid/urgentie sanering
    - financiering
    - verdeling rollen/verantwoordelijkheden

Ad 2. Oplossingsrichting (wat?)

3. *Wat is ervoor nodig om het project verder te krijgen?*
4. *Wie zou dan wat moeten doen?*
  - 1 bestuurlijk vaandeldrager -> provincie? (LG/PPLG)
  - 1 partij als trekker -> kan provincie uitbesteden aan de landinrichtingscommissie, echter in de tussenperiode is ook een trekker nodig.
  - benoeming landinrichtingscommissie combineren met aanvullende opdracht voor trekker
  - regie ligt bij de provincie (LG)
  - provincie kan aanvullende opdracht formuleren voor DLG (meer menskracht om project te realiseren)
  - intentieovereenkomst tussen betrokkenen incl. inzet mensen en middelen:
    - provincie: LG en bodem
    - Domeinen (Fortis)
    - gemeente
    - Wetterskip
    - DLG
    - Gebiedscommissie

4 Workshop 2: Aanslingeren speelveld Bûtenfjild

Ontwikkelingen sinds workshop 1

De vuilstorten zijn opgenomen in de prestatieovereenkomst die provincie Fryslân en DLG in januari 2007 hebben afgesloten. Hierin staat: "*Verder wordt weer onderzocht of inmiddels perspectief mogelijk is voor herinrichting van de voormalige vuilstorten in het gebied*". We zien dit als een succesvol resultaat van de workshop 1: we hebben bodem op de kaart gekregen. Jitske en Linda hebben nu een jaar de tijd om ervoor te zorgen dat het bodemverhaal ook in de opdracht van de landinrichtingscommissie wordt opgenomen. Ze zullen als adviseur meepraten in het proces en proberen de RO-ers het jargon van bodem te laten overnemen en doorvertellen.

Doel workshop 2

In workshop 2 wordt stilgestaan bij leerervaringen die de deelnemers in de eerste workshop en in de tussentijdse periode naar de tweede workshop hebben opgedaan. Daarna gaan de partijen een volgende slag maken in het gezamenlijk werken aan Bûtenfjild. Het doel is het boven tafel krijgen van de (f)actoren die bepalend zijn voor de ontwikkeling van Bûtenfjild. Vervolgens wordt gekeken in hoeverre partijen zelf in staat zijn om met de belemmeringen en blokkades om te gaan (wat is er nodig om te komen tot...). De rol van bodem in het proces van gebiedsontwikkeling blijft centraal staan.

Het programma van de workshop is weergegeven in bijlage 10.

Deelnemers

Aan de workshop hebben de volgende partijen deelgenomen: provincie Fryslân (afdelingen Bodem, Landelijk Gebied, Centrale As), gemeente Dantumadeel, Dienst Landelijk Gebied, Domeinen, Wetterskip Fryslân en de voorzitter van de Gebiedscommissie. Tevens heeft Dirk van der Eijk van de provincie Zuid-Holland aan de workshop deelgenomen, om leerervaringen op te doen die van pas zullen komen bij de casus(sen) in Zuid-Holland. In bijlage 9 zijn de namen van de deelnemers opgenomen.

Vorbereiding workshop

De workshop is voorbereid door de provincie Fryslân, Tropad en Oranjewoud. In onderstaande tabel zijn de rollen van deze organisaties in de voorbereiding en de workshop weergegeven.

Organisatie	Naam	Rol
<i>Consortium</i>		
Provincie Fryslân	Jitske, Linda	<ul style="list-style-type: none"> • deelnemer • aftrap als initiatiefnemer • werkvormen bedenken • werkvormen begeleiden • 'rechterhand voorzitter' tav de relationele aspecten en het groepsproces tijdens bijeenkomst
Tropad	Roelof	
Oranjewoud	Angélica Rianne	

Resultaat

Het resultaat van de workshop is beschreven in bijlage 11. Dit verslag is verstuurd naar de deelnemers. Onderstaand zijn onderdelen uit het verslag opgenomen.

1. Terugkijken en leerervaringen uitwisselen

Eén van de gezamenlijke leerervaringen was dat de groep aanwezigen bij de workshop een afspiegeling was van alle personen/partijen die bij het Bûtenfjild betrokken zijn. De groep heeft haar verantwoordelijkheid uitgesproken om hetgeen tijdens de workshop besproken is verder te communiceren naar anderen (binnen de eigen organisatie en naar andere partijen).

2. Delen van informatie en beelden

Elke partij heeft zijn/haar visie op de ontwikkeling van het gebied en de stortplaatsen gegeven, waarbij de volgende aspecten zijn besproken:

- belangen
- wensen
- financieringsmogelijkheden
- financiële valkuilen
- benodigde informatie
- risico's en aanpak

3. Vervolg

De gebiedscommissie neemt het stokje over van Bodem. Het verslag van workshop 2 dient als startdocument voor het verdere proces. De provincie zal de gebiedscommissie (straks Landinrichtingscommissie) een aanvullende opdracht geven. Voor een succesvolle voortgang van het proces moet in ieder het volgende geregeld worden:

- bestuurlijke dekking door gedeputeerde landinrichting en gedeputeerde milieu
- partijen moeten kenbaar maken dat ze bereid zijn om het proces verder in te gaan

Daarnaast moet nog veel worden uitgezocht en geregeld. Tijdens de workshop heeft elke partij een aantal acties op zich genomen (zie onder *Wie doet wat?* in het verslag).

5 Ervaringen uit casus Bûtenfjild

Uit beide workshops leidt provincie Fryslân tips af voor het omgaan met een complex speelveld en de actoren en hun onderlinge relaties, wat de bodemboodschap voor hen betekent en hoe die beter geformuleerd en het beste uitgedragen kan worden.

PM:

* conclusie tav de doelstelling uit § 1.1 = gelukt om de stortplaats op de agenda te krijgen, in de vorm van een prestatieovereenkomst en in de vorm van persoonlijke contacten gelegd als basis voor het vervolg

* ervaringen, oa dat bodemboodschap zelf niet relevant is

6 Acties en afspraken tijdens uitvoering van deze casus

	Actiepunt:	Wie	Wanneer	Toelichting
1	• aanleveren tekening projectgebied Bûtenfjild	via Jitske van DLG	gereed	zie bijlage 4
2	• opstellen draalboek en opzet workshop 1	Angélica + Rianne	Gereed, 27-10-2006	
3	• aanvullen opzet workshop 1	Roelof (Jitske)	Gereed, 30-10-2006	
4	• definitieve afspraken workshop 1	Angélica ↔ Jitske en Roelof	gereed, 03-11-2006	
5	• tabel met deelnemers aanleveren	Jitske	gereed, 11-10-2006	zie bijlage 5
6	• datum bepalen en deelnemers uitnodigen	Oranjewoud (namens provincie)	gereed, 16-10-2006	valt buiten SKB-project
7	• agenda + huiswerk naar deelnemers = officiële uitnodiging • deelnemers bellen, o.a. voor presentatie DLG + Domeinen	Oranjewoud (namens provincie)	gereed, 06-11-2006 gereed	zie bijlage 6
8	• locatie workshop 1 reserveren (Doarpshûs Pipegaal te Broeksterwoude)	Rianne	gereed, 16-10-2006	zo nodig zelf laptop en beamer meenemen
9	• info uit ander SKBproject	Angélica		
10	• overeenstemming facturering Roelof -> Oranjewoud	Angélica, Roelof	gereed, 13-11-2006	Voorafgaand aan workshop
11	• actorenanalyse afmaken: op A0 t.b.v. workshop 1	Angélica	gereed, 13-11-2006	
12	• hulpmiddelen voor workshop regelen	Rianne	gereed, 09-11-2006	laptop, beamer, flapover, stiften, etc.
13	• opstellen programma workshop 2	Rianne	gereed	
14	• aanvullen opzet workshop 2	Roelof (Jitske)	gereed	zie bijlage 11
15	• Michiel Sybesma en Frits Foekema bellen	Angélica	gereed	
16	• definitieve uitnodiging incl. agenda workshop 2 mailen naar deelnemers	Oranjewoud (namens provincie)	gereed, 05-02-2007	

Bijlage 1 :   Agenda Startoverleg

Agenda voorbereiding case Bûtenfjild

vergadering 22 september 2006
plaats / zaal kantoor Tropad, Drachten /
tijd 9.15 - 12.15
deelnemers Jitske Stavinga
 Roelof van Zanden
 Angélica van der Heijden
 Petra Oostendorp

kople aan
projectnr. 161556

provincie Fryslân
 Tropad
 Oranjewoud
 Oranjewoud

nr.	omschrijving agendapunt	ingediend door	bijlage
1	Opening		
2	Casus Bûtenfjild a. maken van actorenanalyse en een procesanalyse b. terugblik (=nulmeting) - wat is er tot nu toe gecommuniceerd ? - wie waren daarbij betrokkenen ? - hoe is er gecommuniceerd ? - door wie is er gecommuniceerd ? c. analyse bodemboodschap - wat vertel je aan te betrokkenen ? - hoe doe je dat ? - wat triggert de partijen om in actie te komen - waar aansluiten op beleving en ambities d. opzet bodemboodschap maken		zie format
3	Workshop 1 & 2 a. doelen workshops benoemen b. benoemen deelnemers c. werkvormen / draaiboek opstellen d. rolverdeling tbv workshops e. ondersteuning Oranjewoud - provincie Fryslân		
4	Planning		
5	Afspraken		
6	Afsluiting		

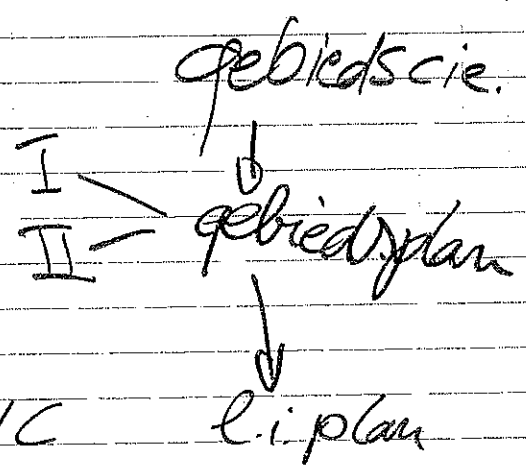
Bijlage 2 :   Kopie van de flappen uit startoverleg van 22-09-06

CASUS

Wonden
○

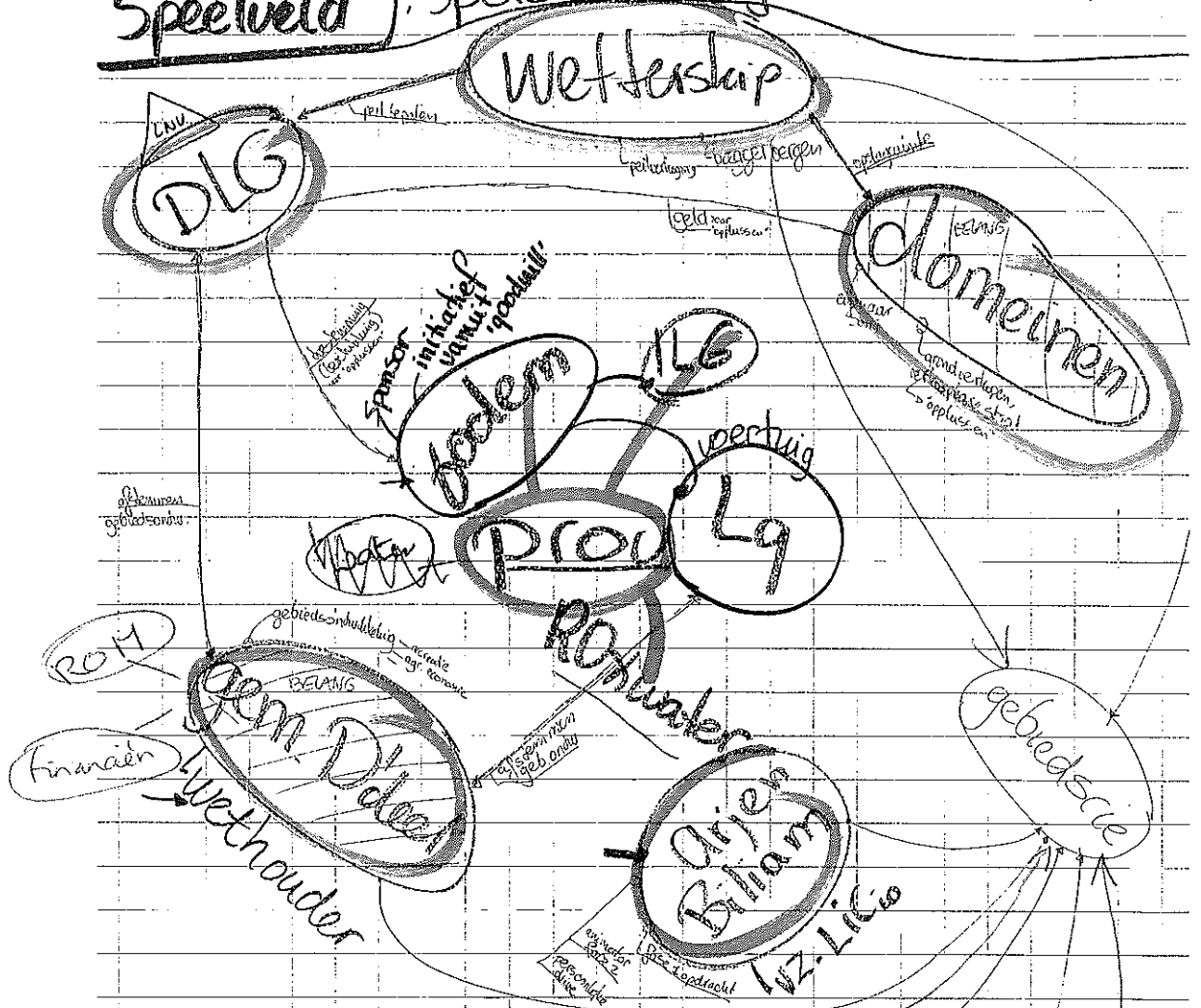

LIC

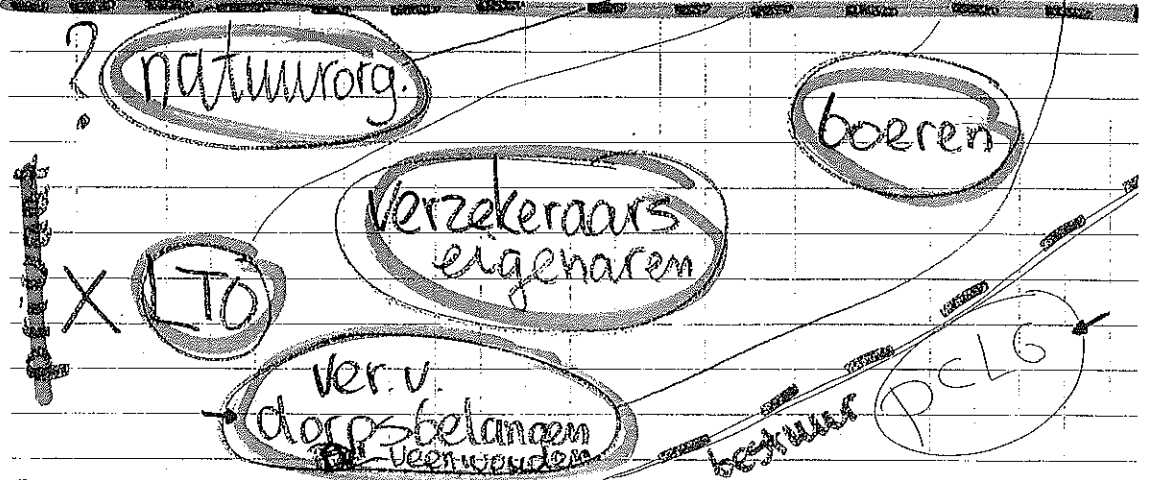
PCLG

Speelveld / spelers + belangen

actief
-> = willen (open)

↑ publieke partijen, ambtelijk

**Bijlage 3 : Samenvatting actorenanalyse uit startoverleg van 22-09-06 +
aanvullingen workshop 1**

Actoren	Rol in projectgebied Buterijld	Belangen	Belangeninzettingen	Beleving	Wensen	Drijfveren	Ordningsrelaties
DLG	realisatie natuurontwikkeling (contract met provincie); aanleg robuuste verbindingzone	• uitvoerbaar project; proces, tijd, verkeering • communicatie met de streek • beheersing aspecten die verloop project kunnen beïnvloeden	• druk prestatiecontract; gebrek aan draagvlak en financiering voor opruimen vuilstort • vanuit LNV, invloed stort op natuurontwikkeling		• duidelijkheid • urgente probleem • financiering project • takenverdeling • vooraf! kansen samenwerking (eers overheden, dan privaet)		• onder koopli m.t. LNV • afstemmen gebiedsontw met gemeente
Wetenschap Frysland	als bevoegd gezag watersysteem (waterloop, waterkwaliteit); • beheerhoogte • bagger wegen	• niet betalen in projecten DLG • voldoende opslagruimte bagger • voorkomen dat de verontreiniging uitsloopt uit de stort	• onvoldoende relatie stort <-> waterbehandeling, b.v. bij vernieuwing watersysteem (exc. uitsloeiing verontreiniging) • geen trekende rol (Stachtofferen)		• duidelijkheid over aard probleem (welke stoffen etc.) • wil grasag dat er iets gebeurt		• ledereen moet bij het wetenschapp langs voor zaken l.r.t. waterkwaliteit
Gemeente Dantumadeel - ROM - financieel	• eigenaar grond • stimuleren gebiedsontwikkeling	• maatschappelijk doelende recreatie & agrarische economie • eigenbinnen		• in het verleden hebben publieke partijen verwachtingen niet kunnen waarmaken	• integrale aanpak RO + bodem • gedegen communicatie naar buiten		
provincie Fryslân - afdeling Bodem	• e.g. Wbs • facilitator samenwerking op gang brengen • geld voor oplossen waarde grond • toezichting (beschikking)	• primair: hoofdfinancieren + stimuleren dat de probleemruimtes de verontreiniging aanpakken • secundair: oplossen & beheersen bodemverontreiniging in 2030	• hoe om te gaan met het bodemprobleem? • dubbele rol trekker en duwer		• optimaal bodemgeleid inzetten b.v. maatschappelijke ontwikkeling • samen tot een oplossing komen		• Bodem en Domeinen hadden elkaar eerder willen vinden
afdeling Landelijk Gebied	• initiatiefnemer • landinrichtingsproject	• afstemmen gebiedsontw met gemeente • maatschappelijk doelende recreatie & agrarische economie	• gebrek aan informatie • gebrek aan gedeelde visie die gedragen wordt in de streek hoe komen we verder? • communicatieparagraaf in Scheesschuit ontbreekt		• samen snel tot een oplossing komen; eerst oriënteren op 1 lgh. daarna private partijen erbij betrekken		
afdeling Water - afdeling Ruimtelijke Ordening - gebiedscommissie - Arien Billiam	• Cie. intermediair in landinrichtingsproject • Arien vooratter fase 1 (opdrachtnemer), animator fase 2	• morele verplichting richting bewoners; rust en duidelijkheid • uitvoering van plannen	• wie wordt de verantwoordelijke?		• niet in het gebied, geen overzichtsbeeld meer • maatsch. verantwoordelijkheid • oplossing waarmee we aan de slag gaan	• Cie. moreel; oplossing verontv. vinden in 4 jaar • Arien; persoonlijke drijfveren	• intermediair tussen publiek en privaet (streek)
PPLG	bestuurlijk verantwoordelijke?						
publieke partijen (bestuurlijk)							
Domeinen	Grootste eigenaar stort • grond veropen	• verkopenbare staal grond, duurzaam in gebruik groven • oplossingen waarde grond • eigen plannen realiseren	• gebrek aan informatie l.b.v. eigen plannen	• niet betrokken bij gebiedsontwikkeling • provincie heeft vergunning verleend voor stort, morele verplichting sanering	• meedenken over oplossing probleem • factoren voor eigen plannen • inzichtelijk krijgen		• Domeinen - DLG: spreken over Buterijld, hoe samengaan?
Foris	Eigenaar grond	• opruimen van de stort, in 2n gebied					
Boeren	Eigenaren grond	• helderheid ontwikkeling vuilstorten op lange termijn					
Natuurorganisaties (?)							
LTO							
Vereeniging dorpsbelangen							
Vereeniging dorpsbelangen							
Boeksterwoude							
privaet partijen							

Bijlage 5 :   Deelnemers workshop 1

Deelnemers workshop 1 Bûtenfjild

Locatie:

Doarpshûs Pipegaal te Broeksterwoude
Dominee Feitsmaweg 1
9108 NE Broeksterwoude
Tel: 0511-421638
Mob: 06 12957834

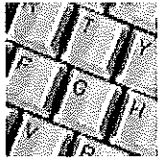
Datum:

maandag 13 november 2006, 13.00 - 17.00 uur

Deelnemers:

Organisatie	Naam	Tel.nr.	Email
DLG	Jan van Erp	058-2955255	j.m.h.verp@minlnv.nl
DLG	Frits Foekema	058-2955413	f.foekema@minlnv.nl
gemeente	Frans Hetteema	0511-426161	Hetteema@dantumadeel.nl
gemeente	Riekele de Boer	0511-426205	Boer@dantumadeel.nl
gemeente	Douwe Klijnstra	0511-426237	dklijnstra@dantumadeel.nl
wetterskip	Karin Brons	058-2922222	kbrons@weterskipfryslan.nl
wetterskip	Bram Baas	058-2922222 06-46172623	bbaas@weterskipfryslan.nl
Domeinen	Klaas Klinkert	038-4695350	k.klinkert@domeinen.org
Domeinen	Jaap de Jonge	06-51782295	j.jonge@domeinen.org
Gebiedscoe.	Arjen Blijham	0511-473009	Arjen.dini.blijham@gmail.com
Provincie Landelijk gebied	Bert Wijnsma	058-2925958	a.g.wijnsma@fryslan.nl
	Michiel Sybesma	058-2925736	m.d.sybesma@fryslan.nl
	Ger Bosklopper	058-2925273	g.w.bosklopper@fryslan.nl
Provincie Bodem	Jitske Stavenga	058-2925143	j.g.stavenga@fryslan.nl
	Nynke Blijham-Blanksma		n.m.blijham@fryslan.nl
Tropad	Roelof van Zanden	0512-546546	
Oranjewoud	Angélica van der Heijden	06-53704600	angelica.vanderheijden@oranjewoud.nl
Oranjewoud	Rianne van der Veen	06-10890165	rienne.vanderveen@oranjewoud.nl
SKB	Marieke Koopmans	06-27068288	marieke.koopmansvanberlo@cur.nl

Bijlage 6 :   Programma workshop 1

Memo

betreft Programma workshop 1 casus Bûtenfjild, 13 november 2006

Tijdstip	Agendapunt	Geleid door	Inhoud agendapunt	Werkvorm (hulpmiddel)
13.00	Inleiding	Angélica, Jitske	<ul style="list-style-type: none"> • Initiatief vanuit SKBproject: bodem heeft een positie als obstakel en wil daarvan af • Voorstel :Lijn van 1- en 2- workshop • Rol provincie als facilitator (expliciet mogelijk andere rol dan jullie eerder gewend waren) • Verwachting van de deelnemers (expliciet) aan de workshop (bereidheid om zaken op tafel te brengen die ervoor gezorgd hebben dat het nu zo gaat als het gaat) 	
13.15	Kennismaken	Angélica	<ul style="list-style-type: none"> • Naam • Functie • Rol tot nu toe in dit project? • Wat was je 1- reactie toen je de uitnodiging voor deze workshop kreeg • "Wat maakt het dat je (toch) ervoor gekozen hebt hier te zijn?" • Wat is je verwachting over deze middag? 	1 minuut p.p.
13.45	Beeld van het speelveld	Angélica	<ul style="list-style-type: none"> • Komt jullie beeld van het speelveld overeen met het voorschot: wat mist, wat klopt niet? 	Voorschot speelveld op A0
14.15	Kijken naar het speelveld	Angélica	<ul style="list-style-type: none"> • Hoe ervaar je de samenwerking in het project/gebied? 	Score schaal 1-10
14.45	Pauze	-	-	-
15.00	Beleving en ambities Hoe gaan we samen verder?	Angélica, Roelof	<p>Input Verandervizier : door Roelof In 2 groepen: (Afgevaardigden van 1 organisatie splitsen)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Wat? <ul style="list-style-type: none"> - Wat is ervoor nodig om het project verder te krijgen? - Wie zou dan welke rol moeten vervullen? 2. Hoe? <ul style="list-style-type: none"> - Waar loop je tegenaan in de samenwerking? - Wanneer zou het project voor jou persoonlijk een succes worden? Welke ambitie heb je dan kunnen waarmaken? waar haal jij dan de energie uit? 	Oefening in 2 groepen + omwisselen + presenteren
16.15	Conclusies en samenvatting	Angélica, Jitske	<p>Persoonlijk:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Welke nieuwe dingen heb je vandaag gehoord? • Heeft dat je beeld veranderd? <p>Gezamenlijk:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Waar gaan we met z'n allen voor? • Wat moeten we daarvoor doen? 	Rondje Gezamenlijk
17.00	Einde	-	-	-

Bijlage 7 :   Verslag workshop 1 van 13-11-2006

Besprekingsverslag workshop 1

nummer		project	SKB, casus Bûtenfjild
datum	13 november 2006	projectnr.	161556
plaats	Broeksterwoude	onderwerp	Workshop 1 Bûtenfjild
opsteller	Rianne van der Veen	vakgroep	Oranjewoud
autorisator	Angélica van der Heijden	paraaf	

aanwezig
DLG
Gemeente Dantumadeel
Wetterskip Fryslân
Domeinen
Provincie Fryslân
Gebiedscommissie
Oranjewoud
SKB

verzendlijst
aanwezigen

Verwachtingen t.a.v. workshops

- concrete afspraken maken over Bûtenfjild
- in gesprek zijn om samen te komen tot een oplossing
- mogelijkheden tot samenwerken verkennen
- leren integraal te werken
- DOEN: een stap verder zetten dan voorheen
- uitzoeken hoe we snel tot een constructie/organisatie kunnen komen
- eerst de overheden op één lijn krijgen, vervolgens de private partijen erbij betrekken
- degelijke communicatie met derden: verwachtingen matchen

Het speelveld

Zie bijgevoegde actorenanalyse (schema)

Beleving en ambities (hoe?)

1. Waar loop je tegenaan in de samenwerking?
  - gebrek aan gemeenschappelijke visie
  - onduidelijkheid over rollen/posities/wat wel mag en wat niet
  - nieuwe mensen in project: kennisgebrek
  - onduidelijkheid over status/omvang vuilstort
  - communicatie niet goed/niet breed genoeg
  - druk van prestatiecontract: zonder draagvlak pakt DLG project niet op
  - voor vuilstort geen financiering of draagvlak, niet haalbaar (segmentering van het contract)
2. Wanneer zou het project voor jou succesvol zijn?
  - integrale oplossing
  - plannen met draagvlak die realiseerbaar zijn
  - helderheid over richting (rust in gebied)
  - grond verantwoord kunnen afstoten
  - ongestoord je taken uitvoeren (zonder nadelige effecten van de verontreiniging)
  - optimaal bodemgeld inzetten t.b.v. maatschappelijke ontwikkeling

- duidelijkheid over:
  - wenselijkheid/urgentie sanering
  - financiering
  - verdeling rollen/verantwoordelijkheden

Oplossingsrichting (wat?)

3. Wat is ervoor nodig om het project verder te krijgen?
4. Wie zou dan wat moeten doen?
  - 1 bestuurlijk vaandeldrager -> provincie? (LG/PPLG)
  - 1 partij als trekker -> kan provincie uitbesteden aan de landinrichtingscommissie, echter in de tussenperiode is ook een trekker nodig.
  - benoeming landinrichtingscommissie combineren met aanvullende opdracht voor trekker
  - regie ligt bij de provincie (LG)
  - provincie kan aanvullende opdracht formuleren voor DLG (meer menskracht om project te realiseren)
  - intentieovereenkomst tussen betrokkenen incl. inzet mensen en middelen:
    - provincie: LG en bodem
    - Domeinen (Fortis)
    - gemeente
    - Wetterskip
    - DLG
    - Gebiedscommissie

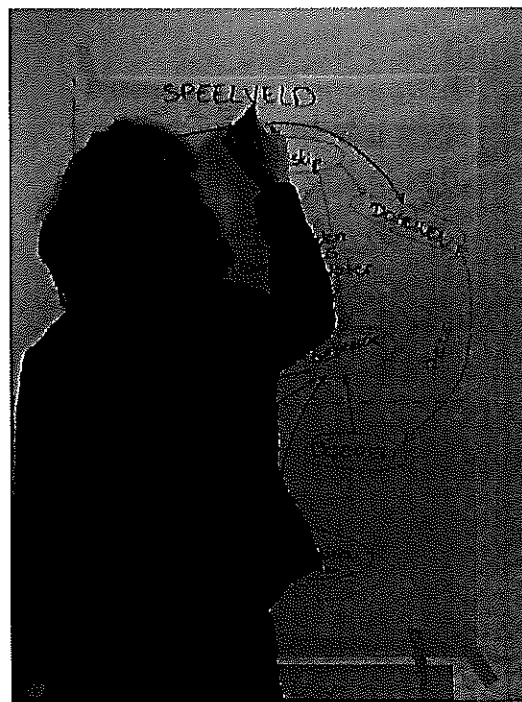
Huiswerk

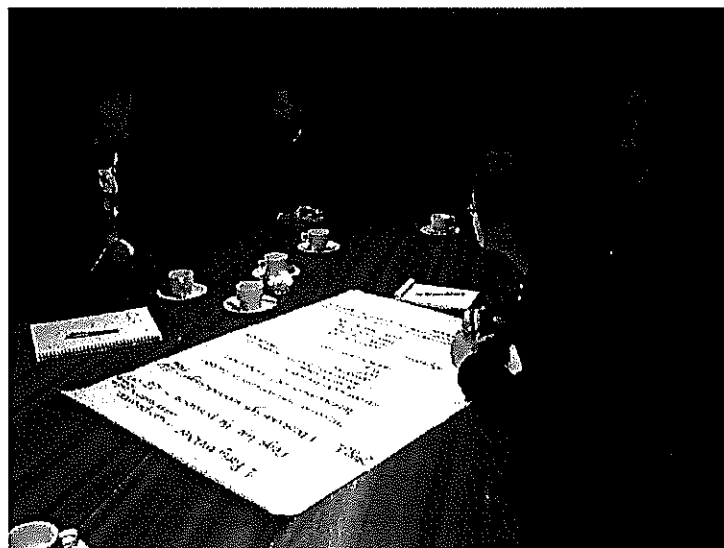
Opdracht	Door wie	Datum gereed
Verslaglegging workshop 1	Oranjewoud	november
Planning datum workshop 2	Oranjewoud	december
Voorbereiden workshop 2	Oranjewoud	januari
Intentieverklaring opstellen	provincie, bodem+RO	1 december
Intentieverklaring tekenen	alle partijen	1 januari
Informatie verzamelen: bodemsituatie vuilstort	provincie, bodem	1 februari
Informatie verzamelen: waterkwaliteit	wetterskip	1 februari
Informatie verzamelen: actuele visies voor dit gebied	o.a. DLG/Domeinen	1 februari
Instellen landinrichtingscommissie	provincie	

Opzet Workshop 2

- huiswerk gedaan door partijen (informatie verzamelen, intentieverklaring)
- verdieplingslag maken:
  - verontreiniging vuilstort: Wat is er aan informatie? Wat betekent die informatie? Wat mag er wel/niet in of op de stortplaatsen / in het gebied?
  - gebiedsontwikkeling: doorpraten over visies die er liggen (o.a. DLG/Domeinen); Wat zijn de gewenste ontwikkelingen, wat zijn mogelijke oplossingen voor de stortplaats?

Beelden van workshop 1

Bijlage 8 :   Artikel Bûtenfjild voor Milieuruimtespecial (uitgave Oranjewoud)

De bodembodschap van Bûtenfjild

Hoe pak je een vuilstort in een natuurgebied aan? Praat over alles behalve over het stort!

"Goelendei, wolkom!" klinkt het 13 november in het Friese Broeksterwoude. Twee bodemambtenaren van de provincie Fryslân hebben een bijeenkomst georganiseerd rondom de gebiedsontwikkeling van het Bûtenfjild. Of beter gezegd: over dat wat daar buiten blijft, namelijk de vuilstorten. Alle betrokken overheden zijn uitgenodigd; en ze zijn allemaal gekomen. **"Eindelijk"** zeggen ze, **"eindelijk deze bijeenkomst!"**

Het Bûtenfjild is een prachtig gebied...

Ten westen van Veenwouden ligt een landbouw- en natuurgebied van 1500 hectare: het Bûtenfjild. Weilanden, water en riet domineren het voormalige veengebied. Landbouw en natuur hebben alle ruimte. Al helemaal als de ecologische verbinding zal zijn voltooid en de waterbeheersing gemoderniseerd. De provincie heeft deze en andere ontwikkelingen in gang gezet in een "eerste tranche" landinrichting...

...met een oude vuilstort

Midden in het gebied liggen enkele vuilstorten. Die stammen uit de jaren zestig, toen het nog normaal was om sloten te dempen en weilanden op te hogen met huisvuil. Het aanpakken van de verontreiniging heeft geen directe haast vanuit milieuhygiënisch oogpunt. Op de deklaag grazen nu gewoon koeien. Toch zijn er allerlei redenen om wel over de storten te praten. Ze vormen namelijk een obstakel in de huidige ontwikkeling van het gebied. Want wat gebeurt er met de verontreiniging als de waterbeheersing verandert? Wat mag er wel en niet rondom de storten? En als de deklaag dunner wordt, moeten de koeien dan verhuizen?

Bodemambtenaren nemen initiatief

Jitske Stavenga en Nynke Blijham-Blanksma willen de storten weer op de agenda zetten. Ze werken bij de provincie Fryslân, afdeling Bodem. Het zou goed zijn als de vuilstorten een plek krijgen in de huidige gebiedsontwikkeling van het Bûtenfjild. Maar dat lijkt lastig. Er zijn vele

partijen betrokken. Bodemverontreiniging kampt met een negatief imago: hoge kosten, vertraging, gedoe... Tegelijkertijd zien Jitske en Nynke allerlei kansen. Duidelijkheid over de storten kan de gebiedsontwikkeling vergemakkelijken. Bovendien kan de provincie meebetalen. Maar hoe brengen zij hun verhaal over de bühne?

Een SKB consortium helpt om "de meerwaarde van bodem" te communiceren

Een legertje hulptroepen organiseert samen met Jitske en Nynke twee workshops. Ze nodigen alle betrokken overheden uit om te praten over het Bûtenfjild met zijn vuilstorten.

Het ging er levendig aan toe tijdens de bijeenkomst.

Van links naar rechts: Jitske Stavenga (provincie Fryslân, afdeling bodem), Bert Wijnsma (provincie Fryslân, afdeling landelijk gebied) en Frits Foekema (ministerie LNV, dienst landelijk gebied).

Zo ontstaat er hopelijk overeenstemming onder de publieke partijen over de aanpak van de stort. Bovendien leren Jitske en Nynke zo beter hun "bodemboodschap" te brengen. En dat is de doelstelling van dit SKB project "De meerwaarde van Bodem".

Adviesbureau Oranjewoud voert de regie. Eerst komen er praktijkworkshops, niet alleen in Fryslân, maar ook in de provincie Zuid-Holland. Vervolgens delen de bodemambtenaren hun ervaringen. En dan gaat het consortium de geleerde lessen breed verspreiden. Want Jitske en Nynke zijn vast niet de enige ambtenaren die het belang van de bodem voor het voetlicht willen brengen!

Om de tafel in het Doarpsûs

"Gesprekken over de bodem zijn vaak technisch-inhoudelijk" begint Angélica van der Heijden van Oranjewoud. "Vandaag willen we op een andere manier over de bodem praten." De groep bestaat uit zo'n vijftien ambtenaren, van de provincie, dienst landelijk gebied, gebiedscommissie, domeinen, waterschap en gemeente. Iedereen vertelt waarom hij of zij is gekomen en wat zijn of haar verwachting is. Een tekening verbeeldt het speelveld. Op de vraag welk cijfer iedereen geeft voor de samenwerking, komen zevens, achten en negens, maar ook een vier! Dat is natuurlijk een interessante opening voor een gesprek.

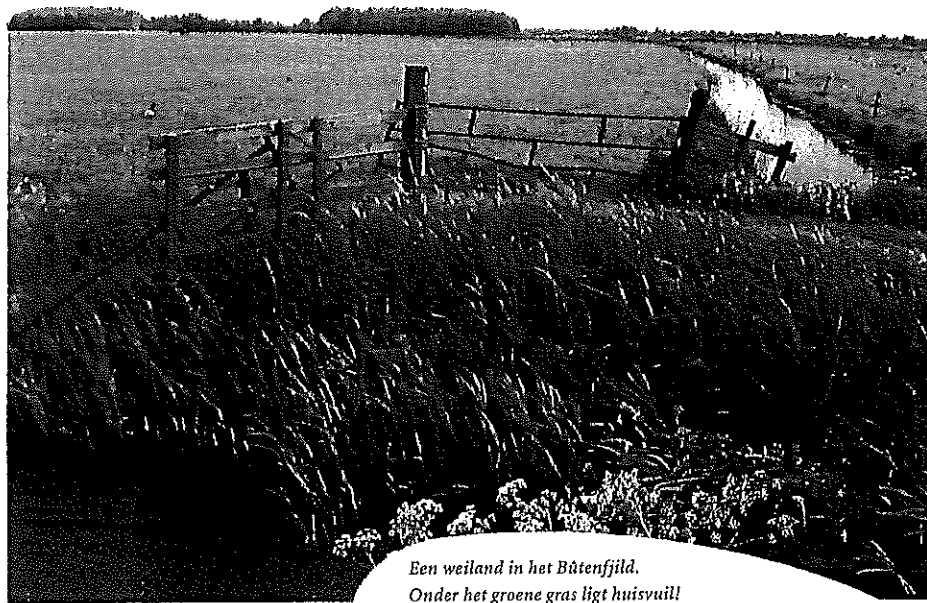
Er zijn maar twee soorten problemen in de wereld

"Alle problemen hebben twee kanten." stelt Roelof van Zanden, van adviesbureau Tropad. Enerzijds hebben we het wat, een analyse, een plan, een verkenning. Anderzijds hebben we het wie: de doorleefde ervaringen en de ambities van mensen. Een gedeelde visie vraagt om allebei. De groep splitst zich op en discussieert langs de twee lijnen. Dat levert heel wat inzichten op. Een samenvatting:

Les 1:

Hadden we dit maar geweten!

Alle overheden aan tafel blijken iets te willen met de vuilstorten. Alleen,

Een weiland in het Bûtenfjild.
Onder het groene gras ligt huisvuil!

men wist het niet altijd van elkaar. Er blijken heel wat verkeerde veronderstellingen te leven. Ergernissen en onduidelijkheden krijgen de ruimte: "We hebben toen niets meer van jullie gehoord." Dat lucht op. Nu is de weg vrij voor samenwerking. De bijeenkomst kent geen formeel kader, maar bewijst zo wel zijn nut!

Les 2:

Er is een buschauffeur nodig

Iedereen zit op de bus te wachten. Één partij hoorde een tijd niets van een ander, en was daardoor niet betrokken. Bij een ander ontbrak de vuilstort op de prioriteitenlijst, omdat hiervoor geen uren waren aangewezen. Er zijn wisselingen van de wacht geweest. En dan was er nog de vraag wat je kunt doen als je wel wat wilt, maar geen invloed hebt. "Ja maar, daar zijn jullie toch verantwoordelijk voor?" De verantwoordelijkheden blijken echter diffuus. Er is een buschauffeur nodig.

Les 3:

Timing van bodeminformatie

Er komen veel vragen op. Onzekerheden omringen de vuilstort. "Kan je die stoffen dan niet meten?" Maar de precieze herkomst van het afval, waarmee de sloten zijn gedempt, is niet bekend. "En als je niet weet

waarnaar je zoekt, kan je het ook niet vinden." Wat is dan wel bekend? De aanwezigen willen weten welk onderzoek nog nodig is en hoeveel dat kost. Ook is er behoefte aan duidelijkheid over wat er wel en niet kan en mag. De vragen zijn gesteld. Laat nu die informatie maar komen! Nu is het Jitske die "eindelijk" roept. Blijkbaar is het juiste moment aangebroken.

Goede voornemens

De aanwezigen besluiten samen een intentieverklaring op te stellen. De afdeling landelijk gebied van de provincie werpt zich op als trekker. Ook willen de ambtenaren een bestuurlijk "vaandeldrager" mobiliseren bij hun provincie. Er komen nieuwe afspraken met de dienst landelijk gebied. De landinrichtingscommissie krijgt een aanvullende opdracht. Zodra het publieke huis op orde is, willen de overheden ook de private partijen en de burgers in de streek benaderen. Maar eerst duiken de overheden nog een keer met elkaar de diepte in. Oranjewoud en Tropad zullen de volgende bijeenkomst in januari weer begeleiden. De vraag om bodeminformatie ligt dan voor. Een mijlpaal! De bodemboodschap van Jitske en Nynke heeft nu ieders aandacht.

Marieke Koopmans, SKB

Bodemverontreiniging: obstakel én kans voor gebiedsontwikkeling

---

Bodemverontreiniging kampt met een negatief imago: hoge kosten, vertraging, gedoe. Als een verontreiniging in een te ontwikkelen gebied blijkt te liggen, moet een technisch probleem worden opgelost, maar ook zullen de partijen samen tot een gebiedsvisie moeten komen. In het SKB-project "De meerwaarde van bodem" (SKB = Stichting Kennisontwikkeling en Kennisoverdracht Bodem) leren de betrokkenen hoe je obstakels kunt overbruggen en ambities realiseren.

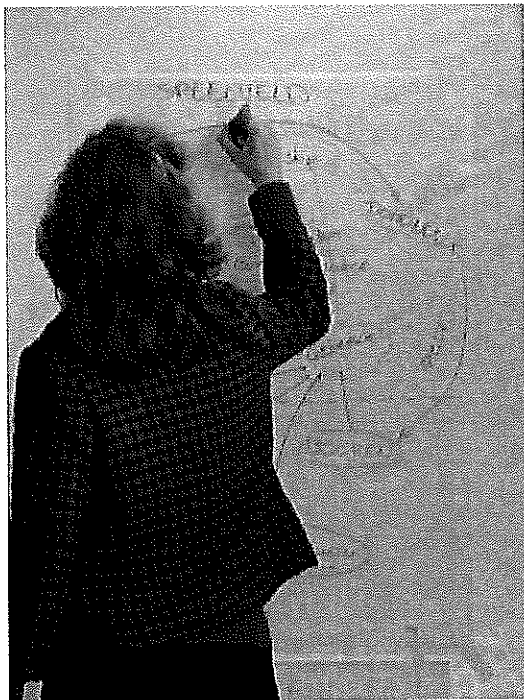
In het Bûtenfjild, een landbouw- en natuurgebied in Friesland, liggen enkele vuilstorten. Het aanpakken van de bodemverontreiniging heeft geen directe haast vanuit milieuhygiënisch oogpunt. Echter de gebiedscommissie, die plannen heeft gemaakt om de ecologische verbinding te voltooien en de waterbeheersing te moderniseren, ziet de vuilstorten als een obstakel.

De provincie Fryslân ziet het probleem, maar vooral ook de kansen. Zij denken dat duidelijkheid over de storten de gebiedsontwikkeling kan vergemakkelijken. Bovendien kan de provincie meebetalen. Samen met o.a. adviesbureaus Oranjewoud heeft de provincie twee workshops georganiseerd voor alle publieke partijen die bij het gebied betrokken zijn: provincie, waterschap, gemeente, Dienst Landelijk Gebied, Domeinen en Gebiedscommissie. Angélica van der Heijden van Oranjewoud heeft als bodemexpert en procesadviseur een belangrijke rol in de organisatie en begeleiding van de workshops.

Tijdens de eerste workshop in november hebben de partijen ervaren hoe leerzaam het is om op een andere manier met elkaar te praten: niet alleen technisch-inhoudelijk, maar ook vanuit ervaringen en ambities van mensen. Dan blijken alle overheden aan tafel iets te willen met de vuilstorten. Alleen, men wist het niet altijd van elkaar. Er blijken heel wat verkeerde veronderstellingen te leven. Ergernissen en onduidelijkheden krijgen de ruimte, nu is de weg vrij voor samenwerking.

De aanwezigen besluiten samen een intentieverklaring op te stellen. De provincie werpt zich op als trekker. Ook willen de ambtenaren een bestuurlijk "vaandeldrager" mobiliseren bij hun provincie. Zodra het publieke huis op orde is, willen de overheden ook de private partijen en de burgers in de streek benaderen.

meer info: Angélica van der Heijden

Bijlage 9 :   Deelnemers workshop 2

Deelnemers workshop 2 Bûtenfjild

Locatie:

Doarpshûs Pipegaal te Broeksterwoude
Dominee Feitsmaweg 1
9108 NE Broeksterwoude
Tel: 0511-421638
Mob: 06 12957834

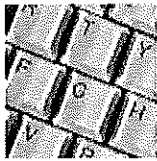
Datum:

dinsdag 13 februari 2007, 9.30-13.30 uur (inclusief lunch)

Deelnemers:

Organisatie	Naam	Tel.nr.	Email
DLG	Frits Foekema	058-2955413	f.foekema@minlnv.nl
DLG	Gerald Koopman		
Gemeente Dantumadeel	Lieuwe Hansma	0511-426161	hansma@dantumadeel.nl
Gemeente Dantumadeel	Riekele de Boer	0511-426205	boer@dantumadeel.nl
Wetterskip Fryslân	Karin Brons	058-2922222	kbrons@wetterskipfryslan.nl
Domeinen	Jaap de Jonge	06-51782295	j.jonge@domeinen.org
Domeinen	Luuk de Berge		
Gebiedsde.	Arjen Blijham	0511-473009	Arjen.dinl.blijham@gmail.com
Provincie LG	Yep Zeinstra	058-2925451	y.h.zeinstra@fryslan.nl
Provincie Bodem	Jitske Stavenga	058-2925143	j.g.stavenga@fryslan.nl
Provincie Bodem	Linda de Boer	058-2925183	l.deboer@fryslan.nl
Provincie Bodem	Nynke Blijham-Blanksma		n.m.blijham@fryslan.nl
Provincie Centrale As	Bert Wijnsma		a.g.wijnsma@fryslan.nl
Provincie Centrale As	Willem de Boer		w.deboer@fryslan.nl
Tropad	Roelof van Zanden	0512-546546	r.van.zanden@tropad.nl
Oranjewoud	Angélica van der Heijden	06-53704600	angelica.vanderheijden@oranjewoud.nl
Oranjewoud	Rianne van der Veen	06-10890165	riane.vanderveen@oranjewoud.nl
Provincie Zuid-Holland	Dirk van der Eijk	070-4417461	d.vander.eijk@pzh.nl

Bijlage 10 :   Programma workshop 2

Memo

betreft Programma workshop 2 casus Bûtenfjild, 13 februari 2007

Tijdstip	Agendapunt	Geleid door	Inhoud agendapunt	Werkvorm <hulpmiddel>
	voorbereiding		<ul style="list-style-type: none"> • oude flappen ophangen • naambordjes + stiften • faciliteiten verder in orde? oa flappen	
9.30	Inleiding	Jltske	<ul style="list-style-type: none"> • Welkom en dank voor komst • korte persoonlijke terugblik (leren van dit SKBproject, bouwen aan vertrouwen, in beweging brengen) • doel workshop 2 expliciteren ('terugschakelen om te versnellen')	
9.40	Kennismaken met nieuwe deelnemers	Angélica	<ul style="list-style-type: none"> • Programma toelichten (terugkijken, tussentijd, toekomst => hoofddoel=storten blijvend laten aanhaken) • positie van dit initiatief = focus • Namenronde doen = naam + functie/organisatie + 'wat is jouw doel vandaag' + speciaal voor degenen die nieuw zijn: wat wil je nog weten om op deze trein te kunnen springen?	dikke procesplijf + meeschrijven op flap
9.50	Terugkijken + leerervaringen uitwisselen uit 1e workshop	Angélica, Roelof	<ul style="list-style-type: none"> • Wat heeft de vorige workshop opgeleverd? (wat) • Wat betekent dat voor jou? (= open vraag, met name voorbeelden in de persoonlijke sfeer bij noemen om hen op dit spoor te zetten. (welke bijdrage heb je gewaardeerd, wat verbaasde je, wat viel op, wellicht stoorde je je, etc.) • Voor nieuwe deelnemers: wat was je reactie op de uitnodiging voor deze workshop? • Plenair (antwoorden meeschrijven op flap)	In tweetallen (uit andere organisaties) aan elkaar vertellen = in plenair rondje elkaars antwoorden aan de groep vertellen meeschrijven op flap
10.10	Tussen de 1- en 2- workshop	Angélica, Roelof	<p>Wat is er gebeurd?</p> <ul style="list-style-type: none"> • aanpak storten is nu opgenomen in de prestatieovereenkomst van DLG. • artikel in SKBnieuwsbrief • symposium Bodem&RO over dit project verteld <p>Wat is er verder nog gebeurd? => aan deelnemers vragen</p> <p>Wat betekent bovenstaande voor de aanpak van de storten?</p>	Documentatie wellicht mee nemen en ter inzage leggen. plenair doen => meeschrijven op flappen
10.30	Delen van informatie en beelden	Angélica	<ul style="list-style-type: none"> • Wat is jouw beeld van de stort: situatie/gebiedsvisie, probleem, probleemhebber, wens/eis, oplossing? => 7 X5' = 35' vertellen door:<ul style="list-style-type: none"> - DLG - gemeente - wetterskip	presentatie op flap vragen => ophangen als 'behang'

			<ul style="list-style-type: none"> - domijnen - provincie LG - provincie bodem - gebiedscommissie <ul style="list-style-type: none"> • rode draad hieruit halen: welke ZORG horen we uit de presentatie van X (bloemlezing) • doorpraten WAAROM stort nu dus een probleem is • doorpraten VOOR WIE stort probleem is • BOODSCHAP = <ul style="list-style-type: none"> - niet voor afd bodem, wel anderen - BG heeft géén opl, wel randvw/toetsingskader - dus sámen aan oplossing werken 	<p>meeschrijven op flap rode draad wat opvalt ZORGEN</p> <p>flap WAAROM PROBLEEM</p> <p>flap WIE PROBLEEM</p>
11.30	Vooruitkijken naar rol van bodem in de toekomst	Angélica, Roelof	<ul style="list-style-type: none"> • Inleiding van intentie naar daden . Nog een heel traject te gaan etc. (zie schets) • opgave = bodem (aanpak storten) BLIJVEND AANHAKEN de landinrichting; zie bloemlezing • vraag = Wat kan jij doen om hieraan bij te dragen? Welke bijdrage(n) zijn nu belangrijk en wie zou dan wat moeten doen? →EXPLICIET maken door het WAT, WIE, HOE en WANNEER te benoemen. <i>(dit is verdieping op vorige workshop, want we zijn nu verder en weten meer van elkaar en de storten zelf)</i> <p>In groepjes aan de slag en dan plenair kijken wat zoal opvalt. + dan een 'marktje' houden 'wat heb je nog van een ander nodig', wat voor lijntjes moeten er nog gemaakt worden</p> <p>VOORBEELDEN:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hebben we nog een intentieovereenkomst nodig? Hoe verhoudt deze zich ten opzichte van het proces van de gebiedscommissie / landinrichtingscommissie?. Het installatiemoment benutten? Wij zijn benieuwd hoe dat voor jullie is! • Wat heeft de aanpak van de storten (het project) verder nodig om daadwerkelijk mee te doen? Zo concreet mogelijk • Welke rol zou jij of jouw organisatie hierin willen en kunnen spelen? • Welke afspraken moeten er gemaakt worden? Wie gaat hierin wat doen? (Hoe zit iedereen erin, hoe ziet eenieder de inhoud?) • Hier komt automatisch de vraag aan de orde hoe de afdeling Bodem hierin (in dit palet) een bijdrage kan leveren? (wat hebben anderen van bodem nodig) 	<p>schets procespijl op flap/bord + oude flappen</p> <p>groepjes op postits formuleren = op 4 flip overs naast elkaar</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) wat 2) wie 3) hoe 4) wanneer klaar
12.30	Afsluiting SKBcasus Bûtenfjild	Angélica, Jitske	<p>Vervolg Bûtenfjild:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Concrete afspraken maken over de resultaten van vorige agendapunt. Opdat het minimaal in beweging blijft en niet inzakt (= stort moet aangesloten blijven). 	<p>op flap meeschrijven</p>

			<p>Vervolg SKB-project:</p> <ul style="list-style-type: none"> • leervaringen workshop 2: vragen aan deelnemers + • Breder trekken van dit project dat Bodem vaak niet of te laat wordt betrokken in dergelijk ontwikkelingen. De vraag natuurlijk hoe dat komt? wij hebben wel een idee maar zouden het graag van jullie horen. • Wat zou Bodem volgens jullie moeten doen om eerder in dergelijke trajecten te participeren. • Wat kan eenieder zelf doen om dit te bewerkstelligen? • Verrassingsvraag voor het laatst. En ga je dit voortaan ook doen? 	op flap meeschrijven
13.00	Einde + Lunch	-	DANK VOOR JULLIE BIJDRAGE + VEEL SUCCES + PROOST OP EEN MOOI BUTENFJILD	-

Bijlage 11 :   Verslag workshop 2 van 13-02-07

Besprekingsverslag workshop 2

nummer		project	SKB meerwaarde van bodem
datum	13 februari 2007	projectnr.	161556
plaats	Broeksterwoude	onderwerp	Workshop 2 Bûtenfjild
opsteller	Oranjewoud	vakgroep	Milieumanagement
autorisator		paraaf	

Milieu & Veiligheid
 Monitorweg 29
 Postbus 10044
 1301 AA Almere-Stad
 T (036) 530 80 00
 F (036) 533 61 58
www.oranjewoud.nl

aanwezig

Jaap de Jonge
 Luuk de Berge
 Lieuwe Hansma
 Riekele de Boer
 Frits Foekema
 Gerald Koopman
 Jitske Stavenga
 Linda de Boer
 Nynke Blyham-Blanksma
 Willem de Boer
 Yep Zijnsma
 Bert Wijnsma
 Arjen Billjam
 Karin Brons
 Roelof van Zanden
 Angélica van der Heijden
 Rianne van der Veen
 Dirk van der Eijk

namens

Doelmeinen
 Doelmeinen
 Gemeente
 Gemeente
 DLG
 DLG
 Provincie, Bodem
 Provincie, Bodem
 Provincie, Bodem
 Provincie, Centrale As
 Provincie, LG
 Provincie, LG
 voorzitter Gebiedscommissie
 Wetterskip
 Tropad adviesbureau
 Oranjewoud
 Oranjewoud
 Provincie Zuid-Holland (gast)

1. Inleiding

Verwachtingen/wensen workshop:

- verder praten over een visie voor het gebied, waarin de bodemproblematiek is opgenomen
- procesafspraken maken op deelonderwerpen
- inzichtelijk krijgen wat het probleem is
- goede afspraken maken over hoe het bodemprobleem opgelost kan worden
- inventarisatie van beelden voor toekomstig Bestemmingsplan Buitengebied van gemeente Dantumadeel
- mogelijkheden combinatie Bûtenfjild - Centrale As bespreken (gebiedsgerichte benadering)
- 'probleemhebbers' in beweging brengen en houden
- bepalen hoe de overige partijen (o.a. Fortis) aangesloten kunnen worden
- 1^e stap op papier zetten en doorkijk naar de toekomst: wat willen we en wie gaat wat doen?
- leerervaringen opdoen t.a.v. koppeling bodem en RO t.b.v. casus in Zuid-Holland (Dirk van der Eijk)
- leerervaringen opdoen voor andere Friese stort: De Alde Feanen

Wat is er gebeurd tussen de 1^e en 2^e workshop?

- prestatieovereenkomst DLG-provincie is gereed (januari 2007)
- Landinrichtingscommissie wordt benoemd op 15 maart 2007
- raamplan landinrichting in concept gereed, wordt binnenkort vastgesteld

Leerervaringen:

De groep aanwezigen bij de workshop is een afspiegeling van alle personen/partijen die bij het Bûtenfjild betrokken zijn. De groep neemt haar verantwoordelijkheid om hetgeen tijdens de workshop besproken is verder te communiceren naar anderen (binnen de eigen organisatie, andere partijen)

2. Delen van informatie en beelden

Dienst Landelijk Gebied

Belangen:

- targets halen
- vaststelling raamplan

Gebiedsvisie:

- ontwikkeling lange termijn (30-50 jaar): moeras, nat, veen
- ontwikkeling korte termijn: beschreven in het raamplan: landbouwgebied in De Valom wordt natuurgebied. Bûtenfjild blijft landbouw, echter er zijn aanpassingen nodig t.b.v. waterbeheer (als gevolg van peilbesluit Wetterskip) en bodemkwaliteit (vuilstorten).

Advies aan eigenaren Bûtenfjild:

Gebruik de huidige plannen en activiteiten in het gebied om voor het Bûtenfjild een duurzame oplossing te bedenken.

Gemeente

Belangen:

- inventarisatie van (ruimtelijke) plannen t.b.v. Bestemmingsplan Buitengebied
- parallel laten lopen van de verschillende procedures (raamplan, bestemmingsplan, vergunningen, etc)

Wensen:

- sanering van de vuilstorten
- gezamenlijk visie ontwikkelen t.a.v. vuilstorten

Wetterskip

Belangen:

- peilbesluit rond krijgen t.b.v. verbetering waterbeheer in en rond Bûtenfjild

Benodigde informatie:

- duidelijkheid verkrijgen over invloed vuilstorten <-> waterkwaliteit

Urgentie:

Zonder duidelijkheid over de vuilstort kan het wetterskip geen peilbesluit nemen. Het maatregelenpakket voor het waterbeheer is noodzakelijk voor de landbouw, dus dat geeft een urgentie aan het oplossen van het 'bodemprobleem'.

Provincie, afdeling Bodem

De vuilstort is een black box: het is onduidelijk wat erin zit.

Benodigde informatie:

- inrichtingswensen
- verandering grondwaterstand
- kwaliteit grondwater + risico's
- maatregelen om risico's te beheersen

Risico's en aanpak:

Op basis van de inrichtingswensen kan Bodem een risicoanalyse maken, waarna gezamenlijk de meest gunstige situatie kan worden bepaald (bijvoorbeeld: storten wel/niet laten liggen?).

Domeinen

Belangen:

- kansen voor aanpak storten zoeken in planontwikkeling = win/win-situatie:
  - vuilstort inkapselen
  - schoon grondwater
  - agrarisch en natuur
- geld genereren om het project succesvol te realiseren
- opzetten grondexploitaties

Financieringsmogelijkheden voor sanering vuilstorten:

- zandwinning
- enige rode ontwikkeling
- subsidiemogelijkheden
- stort baggerspecie

Financiële valkuilen:

- Is enige rode ontwikkeling planologisch haalbaar?
- Mag de opbrengst van de zandverkoop in het project blijven?
- Is de kwaliteit van het zand voldoende?
- Is bodemsanering financieel haalbaar?
- Is de stort van baggerspecie verantwoord?
- Wat vinden de andere eigenaren ervan?

Wie zijn de probleemhebbers?

- Domeinen: op korte termijn niet, omdat de grond nog verpacht kan worden. Op lange termijn wel probleemhebbert, omdat de bodemverontreiniging voor 2030 gesaneerd moet worden.
- Boeren: een deel van het gebied is landbouwkundig niet meer geschikt. De pachter is daar al vanaf gehaald.

Provincie, afdeling Landelijk Gebied

Vragen t.a.v. aanpak vuilstort:

- Is er sprake van maatschappelijke en/of milieuhygiënische urgentie om NU te bewegen?
- Wordt dit door 'alle' betrokken partijen zo ervaren?
- Welke informatie is nodig om 'alle' partijen NU in beweging te brengen?
- Komen 'alle' partijen NU in beweging?
- Welke combinaties met de Centrale As zijn NU mogelijk (tempo Centrale As ligt hoog)?
- Welke randvoorwaarden zijn er? Bijvoorbeeld: provincie is terughoudend met ontgrondingen.

⇒ GO or NO-GO?

Gebiedscommissie

De commissie kan de coördinerende rol vervullen, maar wil niet trekken aan een dood paard. Het volgende moet geregeld worden:

- bestuurlijke dekking door gedeputeerde landinrichting en gedeputeerde milieu
- partijen moeten kenbaar maken dat ze bereid zijn om het proces verder in te gaan

3. Vervolg

De gebiedscommissie neemt het stokje over van Bodem. Voorliggend verslag dient als startdocument voor het verdere proces. De provincie zal de gebiedscommissie (straks Landinrichtingscommissie) een aanvullende opdracht geven.

Werkgroep:

- gebiedscommissie
- DLG
- provincie
- gemeente
- wetterskip
- Fortis
- BBL

Wle doet wat?

Alle partijen:

- pro-actieve houding en financiële inbreng
- afstemming en overeenstemming
- communicatie (intern en extern)
- bestuurlijk draagvlak: o.a. gedeputeerden
- onderzoek naar benodigde vergunningen
- input van onderzoeken verwerken
- welke disciplines horen er nog bij die iets zouden kunnen betekenen in het proces?

Landinrichtingscommissie

- Trekker, met een aanvullende opdracht van de provincie
- scenario's ontwikkelen met input (aanvullende) deelonderzoeken

Provincie, Bodem/LG:

- aanvullende opdracht voor Landinrichtingscommissie opstellen
- financiën (cofinanciering)
- onderzoeken:
  - bodemkwaliteit (o.a. NAVOS)
  - aardkundige waarden (incl. beleid)
  - bodemdaling (incl. beleid)
  - milieuhygiënische risico's
  - archeologie
  - mogelijkheden ontgroningen

- onderzoek naar effecten verlaging grondwaterstand: risico's en oplossing voor aanpak waterhuishouding rondom de storten (provincie + wetterskip)
- maatregelen
- overleg met VROM, eigenaren, Belastingdienst

Wetterskip:

- ondersteuning van de provincie bij nader onderzoek en risicobepaling (in relatie tot waterhuishouding)

Gemeente:

- inventariseren onderzoeken

Centrale As:

- onderzoek naar mogelijkheden zandwinning, immobilisatie, baggerstort: zowel kwalitatief als procedureel

Domeinen:

- onderzoeken:
  - kwaliteit zand
  - zakelijk recht/eigendom m.b.t. Domeinen
- contact leggen met Fortis

Domeinen + Landinrichtingscommissie:

- contact leggen met gebruikers
- gezamenlijk overleg
- overlegstructuur opzetten waarin de storten/locatieontwikkeling besproken wordt

Overige zaken die NU belangrijk zijn:

- bestemmingsplan: bestemmingen rode ontwikkeling, landbouw, natuur, recreatie
- ILG 2007-2013
- duidelijkheid over zakelijk recht/eigendomssituatie
- randvoorwaarden aanscherpen
- onderzoek naar belangen gebruikers: hoe kunnen zij erbij betrokken worden?
- budget voor onderzoek in prestatiecontract: € 30.000,-